

6. Korelace investic a produktu

- **Od roku 2002 nabírá v ekonomice ČR vyšší tempo hrubá přidaná hodnota ve srovnání s tempy investic**

V období od roku 2002 do roku 2005 lze pozorovat vyšší tempo růstu přidané hodnoty než tempo růstu investic. Tato okolnost se také promítá do poklesu míry investic měřené jako podíl výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu k úhrnu hrubé přidané hodnoty v ekonomice. Podle závěrů kapitol 4 a 5 této analýzy to lze pokládat za dobrý trend, protože potvrzuje silící dynamiku růstu HDP.

Právě nárůst hrubé přidané hodnoty (potažmo HDP) se z největší pravděpodobností podílí na skutečnosti, že ve vyspělých zemích OECD se odehrával pokles míry investic právě v obdobích expanze. Dlouhodobý trend směřující ke snížení míry investic zabral některým vyspělým zemím desítky let. Například Německu trvalo 25 let než se z vysoké míry investic, zhruba stejné, jakou měla po celá 90. léta česká ekonomika, dostalo na průměrnou úroveň za země OECD (podobně Švýcarsko, či Rakousko).

- **Jde možná o počátek trendu poklesu míry investic v důsledku růstu produktu jako tomu bylo u vyspělých zemí ...**

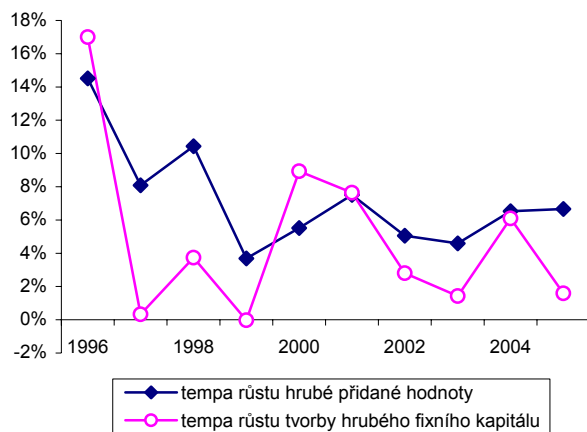
V České republice je vysoká míra investic důsledkem stále relativně nižší ekonomické úrovně ve srovnání s vyspělými zeměmi OECD. Ekonomika se stále nachází v nižší fázi ekonomického vývoje, což plyne i z porovnání syntetického ukazatele, jakým je například absolutní hodnota hrubého i čistého národního důchodu na obyvatele podle parity kupní síly – podle posledních dosažitelných čísel za rok 2003 se ČR nachází v těchto parametrech spolu s Tureckem, Mexikem a Slovenskou republikou na posledních čtyřech místech žebříčku OECD se 16553 USD hrubého národního důchodu na obyvatele. V roce 1995 to bylo 12832 USD/obyvatele, takže zvýšení o 29 % za osm let představuje relativně silný růst a dohánění.

- **... neboť ČR se nachází stále ještě v nižší fázi ekonomického vývoje, jak plyne například z důchodu na obyvatele**

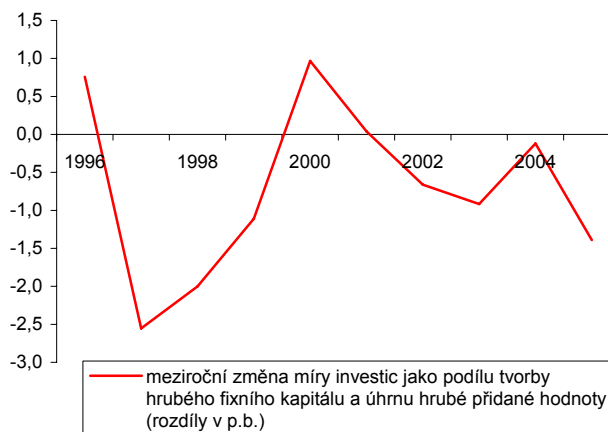
Vyčíslená nižší úroveň hrubého národního důchodu na obyvatele v České republice, jak je uvedeno výše (během desetiletí 1993-2003 došlo k jejímu růstu o velmi vysokých 45 %) se však nezdá být vzhledem k tempům růstu české ekonomika v letech 2003-2006 až tak fatální – stejné úrovně tohoto indikátoru jako měla v roce 2003 Česká republika dosahovalo Rakousko v roce 1988, v roce 2000 Řecko, v roce 1990 Velká Británie a v roce 1996 Španělsko. Naproti tomu Švýcarsko bylo na stejné úrovni jako ČR už v roce 1982.

Nástup rychlého růstu hrubé přidané hodnoty ve třech největších odvětvích české ekonomiky patrný poslední tři až čtyři roky souvisí pochopitelně s fází ekonomického cyklu, nicméně je možné předpokládat, že se v něm zúročují nainvestované objemy peněz předchozího období – tak je tomu s vyšší pravděpodobností ve zpracovatelském průmyslu s rychlejší návratností investic do strojů a zařízení, méně pak odvětví se stavebními investicemi, kde je návratnost pomalejší.

Graf č. 24 Investice a úhrn hrubé přidané hodnoty (meziroční změny v %, v b. c.)

Graf č. 25 Meziroční rozdíly v dynamice investic (v p. b.)

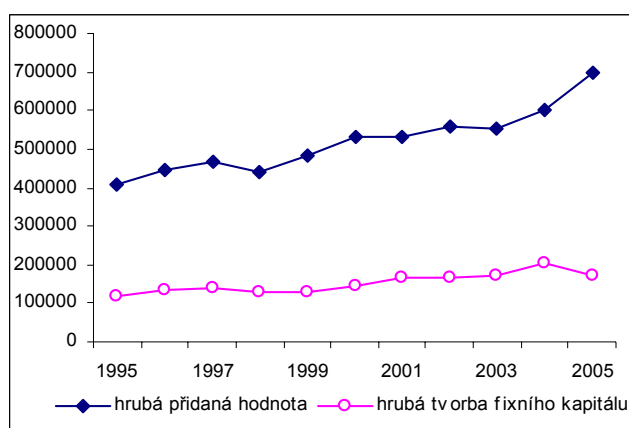
Pramen: vlastní propočty z dat ČSÚ

- **Nezřetelněji se multiplikační efekt investic promítá do produktu ve zpracovatelském průmyslu**

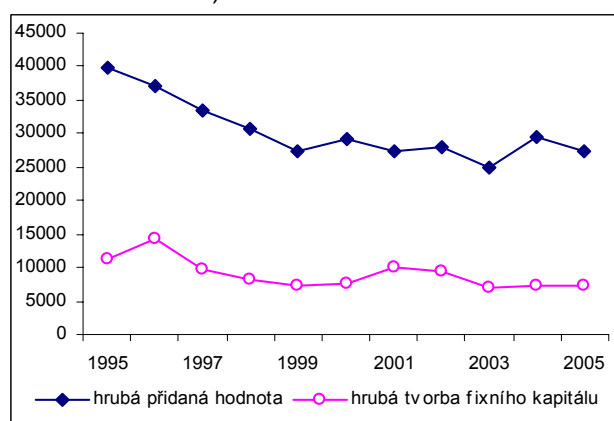
Z výsledků korelační analýzy pro jednotlivá ekonomická odvětví za období 1995-2005 vyplývá, že nejtěsnější závislost mezi výdaji na tvorbu hrubého fixního kapitálu a hrubou přidanou hodnotu je patrná u zpracovatelského průmyslu (korelační koeficient zde má hodnotu 0,81). Růst hrubé přidané hodnoty ve zpracovatelském průmyslu je velmi příznivý a zaznamenává mohutnou akceleraci zejména od roku 2003. Zpracovatelský průmysl vzhledem ke své váze v tomto směru táhne celou ekonomiku. Z grafu č. 26 je patrný zajímavý vývoj v roce 2005 – pokles objemu investic při silném růstu hrubé přidané hodnoty. Jak již ale bylo zmíněno, jde však zřejmě o jednorázový výkyv, vrchol v souvislosti se silnou investiční vlnou nákupu strojů vyvolanou bezprostředně rokem vstupu do EU.

Poměrně vysokou závislost mezi investicemi a produktem vykazuje dále těžební průmysl (korel. koef. 0,76). Zde je specifickým skutečností, že pozitivní korelace ve statistickém slova smyslu znamená v ekonomické interpretaci, že trendový pokles investic je doprovázen poklesem hrubé přidané hodnoty a vypovídá o ztrátě pozic tohoto odvětví v české ekonomice.

Graf č. 26 Zpracovatelský průmysl (v mil. korun)

Graf č. 27 Dobývání nerostných surovin (v mil. korun)

Pramen: ČSÚ

- **Značně pozitivní závislost je patrná také v dalších odvětvích**

Několik dalších odvětví vykazuje rovněž pozitivní korelace, kdy lze pozorovat závislost vývoje hrubé přidané hodnoty na vývoji investic, ovšem nikoli v tak silné rozsahu, jako u zpracovatelského průmyslu, resp. v klesajících trendech v odvětví Dobývání nerostných surovin. Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody má korelační koeficient ve výši 0,67, obchod a opravárenství 0,58 a pro zemědělství lze pozitivní korelace produktu a investic vyčíslit koeficientem 0,52.

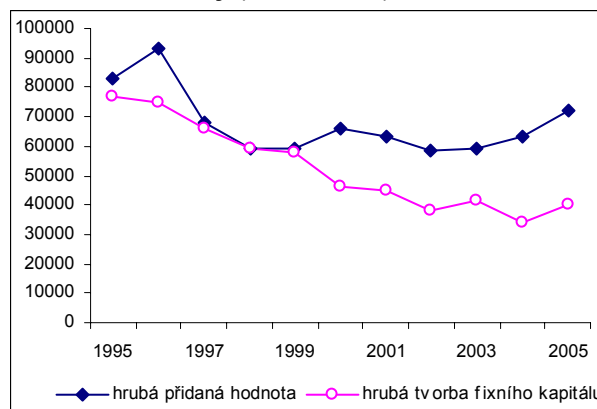
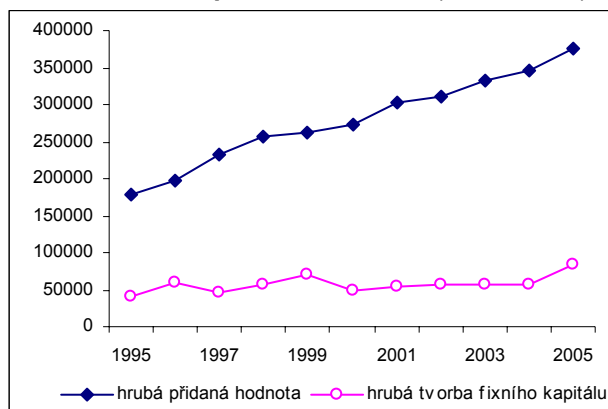
- **Velmi příznivý trend rovněž v obchodě**

Obchod a opravy motorových vozidel jsou po zpracovatelském průmyslu jediným odvětvím, kde je evidentní akcelerace hrubé přidané hodnoty při nižších tempích růstu investic, resp. jejich stagnaci (korel. koeficient 0,38). Jde opět o velmi pozitivní trend, protože objem vytvořeného produktu zde sílí i přes relativně slabou „pumpu“ investic.

- **V elektrárenství přišel růst hrubé přidané hodnoty od roku 2002**

Ve výrobě a rozvodu elektřiny, plynu a vody je patrný rovněž netypický vývoj v letech 1997 a 1998, kdy se objemy investic a hrubé přidané hodnoty v postatě rovnaly. Lze to zřejmě přičíst kumulace velkých staveb. V trendu nicméně investice klesají s výraznějším oživením hrubé přidané hodnoty od roku 2002 (graf č. 29). Relativně vyšší korelace tak v tomto odvětví představuje podobně jako v těžebním průmyslu těsnost závislosti křivek s klesajícím trendem, který trval po většinu období 1995-2005.

Graf č. 28 Obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží (v mil. korun) **Graf č. 29** Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody (v mil. korun)

Pramen: ČSÚ

• **V odvětví nemovitostí zatím není patrná výrazně těsná závislost produktu a investic**

Relativně značně vysoká je závislost investic a produktu v odvětví školství (korel. koef. 0,75), což je třetí největší korelace ze všech odvětví ekonomiky. Je zde také největší nepoměr mezi výší investic a hrubou přidanou hodnotu, která je v průměru zhruba osmkrát vyšší než výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu. V roce 2003 došlo ke skokovému nárůstu hrubé přidané hodnoty, poté pokračuje pozvolný růst. Protože u objemu investic k této prudké změně nedošlo, lze nárůst přičíst pravděpodobně mzdovým vlivům.

V odvětví Nemovitosti, služeb pro podniky, výzkum a vývoj je těsnost závislosti mezi vývojem investic a hrubé přidané hodnoty vyjádřená korelačním koeficientem 0,44 a dosahuje tak přibližně stejné výše jako v odvětví Ostatní veřejné, sociální a osobní služby. U Nemovitostí roste hrubá přidaná hodnota při růstu investic, ovšem korelace zde není zdaleka tak vysoká jako ve zpracovatelském průmyslu. Vzhledem k tomu, že výstavba a prodej nových bytů a nemovitostí probíhá relativně rychle a nabídka začala převyšovat poptávku teprve v letech 2005-2006, mohla by být tato závislost vyšší.

Velmi nízká závislost investic a vytvořené hrubé přidané hodnoty je v Pohostinství a ubytování (0,19), v odvětví Ostatní veřejné, sociální a osobní služby činí korelační koeficient 0,40.

• **Peněžnictví s nejvyšší zápornou korelací**

Ve čtyřech odvětvích vychází podle korelační analýzy negativní závislost mezi investicemi a produktem. Nejmarkantnější je pokles výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu při růstu hrubé přidané hodnoty v peněžnictví a pojišťovnictví, což je možné vysvětlit – kromě atypického vývoje odvětví rozebraného v předchozích kapitolách – mzdovými parametry hrubé přidané hodnoty zejména v bankovníctví, kde jsou dlouhodobě nejvyšší průměrné mzdy v zemi a nůžky mezi odvětvím s nižšími mzdami se zde stále více rozevírají. Negativní korelace v odvětví peněžnictví a pojišťovnictví činí -0,88.

• **Role mzdového faktoru**

Podobně v odvětví Veřejná správa; obrana; sociální zabezpečení je podle zjištěného korelačního koeficientu (-0,64) vývoj produktu nezávislý na výdajích na tvorbu hrubého fixního kapitálu. Hrubá přidaná hodnota v období 1995-2001 stále rostla, od té doby se naopak snižuje. Objem investic má podle údajů za celé odvětví silně klesající trend.

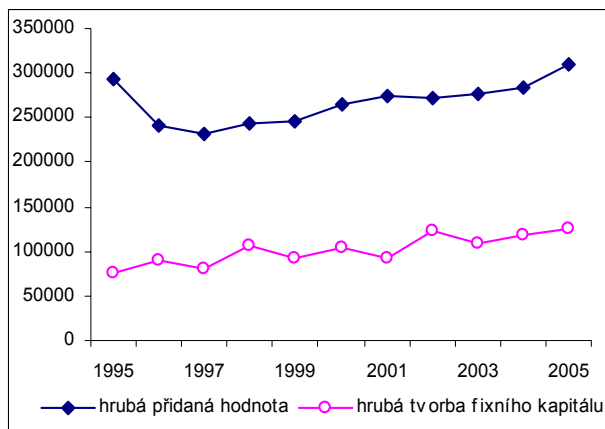
I ve veřejném sektoru hraje mzdový faktor významnou roli.

• **Odvětví s protichůdnými trendy investic a hrubé přidané hodnoty**

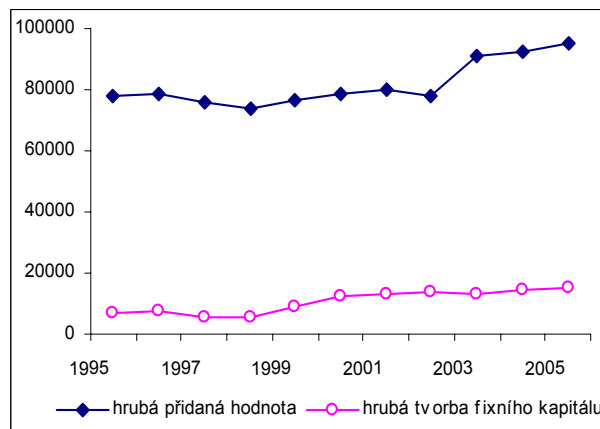
Ve zdravotnictví klesá hrubá přidaná hodnota, přestože investice rostou (korelační koeficient proto činí -0,16). Jejím největšímu poklesu docházelo od roku 1995 do roku 1999, kdy se snížila o téměř 40 mld. na 69 mld. korun. Po růstu v období 2000-2002 následuje opět snižování, každoročně o zhruba 3 mld. korun, přičemž objem investice v období 2001-2005 každoročně o zhruba 3 mld. kolísá.

Zápornou korelaci – a relativně vysokou (-0,42) –, má i stavebnictví, kde je patrný růst přidané hodnoty až v období 2002-2005, přičemž investice v tu dobu spíše klesaly.

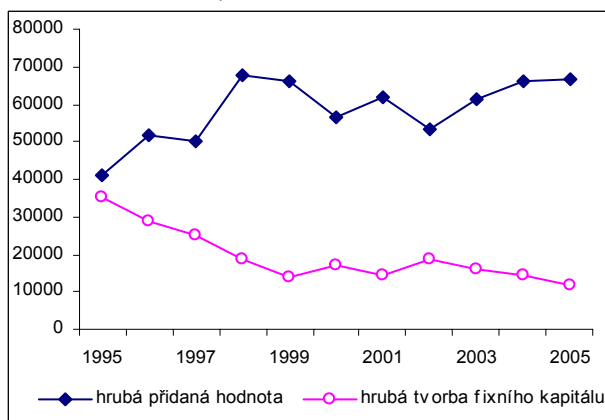
Graf č. 30 Nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (v mil. korun)

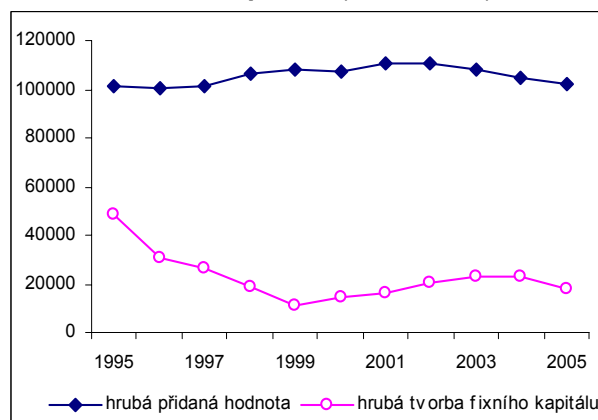
Graf č. 31 Školství (v mil. korun)

Graf č. 32 Peněžnictví a pojišťovnictví (v mil. korun)

Graf č. 33 Veřejná správa; obrana; sociální zabezpečení (v mil. korun)

Pramen: ČSÚ